

En god, jämlik och jämställd hälsa i Vännäs – genom hela livet

Folkhälsopolitiskt program

Folkhälsopolitiskt program	Datum för beslut: 16 oktober 2023
Folkhälsorådet	Reviderad: -
Beslutsinstans: Kommunfullmäktige	Giltig till: 1 nov 2023 – 31 okt 2030

Innehållsförteckning

Folkhälsa.....	3
Folkhälsopolitiskt program i Vännäs	3
<i>Bakgrund.....</i>	3
<i>Utgångspunkt .....</i>	3
<i>Upplägg .....</i>	4
1. Det tidiga livets villkor.....	5
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning.....	6
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö	7
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter	8
5. Boende och närmiljö	9
6. Levnadsvanor	10
7. Kontroll, inflytande och delaktighet	11
8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård.....	12

Folkhälsa

Hälsan i befolkningen ska vara både god och jämlik. Det innebär att alla ska ha samma möjligheter till en god hälsa. Folkhälsoarbete syftar till att främja hälsan och förebygga sjukdomar både i riskgrupper och hela befolkningen.

Folkhälsa är ett samlingsbegrepp för hela befolkningens hälsotillstånd. Det handlar alltså om både hälsa och ohälsa. Begreppet gäller både nivån, exempelvis medellivslängden i befolkningen, och fördelningen av hälsa, exempelvis medellivslängden i olika grupper i befolkningen. En god folkhälsa innebär att hälsan är så god och så jämlikt fördelad som möjligt bland olika grupper i samhället.

Hälsan i befolkningen formas genom ett samspel av faktorer som individen själv bär på så som arv, men också livsvillkor, levnadsförhållanden och levnadsvanor. Folkhälsan påverkas också av politiska beslut, samhällets organisation och resurser, och individers förutsättningar att fatta beslut som gynnar hälsan.

Folkhälsopolitiskt program i Vännäs

BAKGRUND

Vännäs kommun strävar efter att vara en attraktiv kommun där medborgarna ges de förutsättningar som krävs för att leva ett hållbart och hälsosamt liv. I ett folkhälsopolitiskt program kan kommunen sätta ramarna för det pågående folkhälsoarbetet. Detta i syfte att uppnå visionen av en god, jämlik och jämställd hälsa i Vännäs – genom hela livet.

Programmet är även tänkt att förtydliga och stärka folkhälsorådets roll som en pådrivande kraft för folkhälsoarbetet i kommunens egna verksamheter samt för arbetsgivare och övriga aktörer i kommunen.

UTGÅNGSPUNKT

De viktigaste styrmedlen för det folkhälsopolitiska arbetet i Sverige är det nationella folkhälsopolitiska ramverket med de åtta målområdena, samt Agenda 2030. Vännäs kommun har utöver det antagit en avsiktsförklaring för en god, jämlik och jämställd hälsa i hela Västerbotten.

Det folkhälsopolitiska programmet utgår därför ifrån det nationella folkhälsopolitiska målet att skapa samhällsliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Det nationella folkhälsomålet är indelat i 8 målområden och ger vägledning i vilka insatsområden som är viktiga:

1. Det tidiga livets villkor
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter
5. Boende och närmiljö
6. Levnadsvanor
7. Kontroll, inflytande och delaktighet

En god och jämlik hälsa – åtta målområden

8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Vidare går det folkhälsopolitiska programmet i linje med de globala målen i Agenda 2030. Med mål som god hälsa och välbefinnande, minskad ojämlikhet, hållbara städer och samhällen, god utbildning för alla, och ökad jämställdhet är Agenda 2030 nära sammankopplat med det systematiska folkhälsoarbetet. Ett välfungerande folkhälsoarbete skapar förutsättningar för flera av agendans mål och delmål.

Kommunerna i Västerbotten, Region Västerbotten och Länsstyrelsen Västerbotten har tillsammans utformat en gemensam avsiktsförklaring för arbetet för en god, jämlik och jämställd hälsa. Syftet med avsiktsförklaringen är att ge ett konkret stöd för Västerbottens folkhälsoaktörer att skapa en långsiktig och kunskapsbaserad samverkan. Avsiktsförklaringen lyfter fram tre prioriterade områden; en jämlik och jämställd hälsa, god psykisk hälsa och hälsosamma levnadsvanor. Kommunens folkhälsopolitiska program samspelar med den antagna avsiktsförklaringen.

UPPLÄGG

Vännäs kommuns folkhälsopolitiska program struktureras utifrån de åtta nationella delmålsområdena. Programmet anger en övergripande målbild inom respektive målområde som ska vara en vägledning i mål- och budgetarbete för kommunens nämnder, förvaltningar och bolag.

Till varje folkhälsopolitiskt målområde har Folkhälsomyndigheten samlat en stor mängd indikatorer som syftar till att ge en bild av hälsoutvecklingen i landet. Bland dessa indikatorer har några utnämnts till kärnindikatorer. I förarbetet till det folkhälsopolitiska programmet har samtliga kärnindikatorer, samt några lokalt utvalda indikatorer, följts upp som underlag för målbildsformuleringarna i det folkhälsopolitiska programmet.

Folkhälsorådet ansvarar för att varje mandatperiod prioritera vilket/vilka målområden de ska fokusera sitt arbete på de kommande fyra åren. Utifrån resultatet på indikatorerna inom de valda målområdena samt information från verksamheterna ska folkhälsorådet utarbeta en aktivitetsplan med insatser som anses nödvändiga. Aktiviteterna i aktivitetsplanen ska syfta till att komplettera det redan pågående arbetet inom målområdet i förhoppning om att förbättra folkhälsan i Vännäs. Det är ledningsgruppen som beslutar om aktivitetsplanen. Behövs ytterligare medel ska det sökas hos kommunstyrelsen.

Vart annat år följer folkhälsorådet upp indikatorerna för samtliga målområden samt aktivitetsplanen. För de målområden som folkhälsorådet prioriterat görs utöver uppföljningen av indikatorerna en djupare analys med information från verksamheterna om aktuellt arbete inom det prioriterade målområdet. Uppföljningen redovisas till nämnder, bolag och kommunfullmäktige. Ser folkhälsorådet att indikatorresultaten inom något målområde som inte är prioriterat får en negativ utveckling kan en omprioritering göras. Utifrån uppföljningen kan folkhälsorådet vid behov föreslå kommunstyrelsen övergripande insatser.

Uppföljning med könsuppdelad statistik görs där det är möjligt för att säkerställa utvecklingen för samtliga medborgare oavsett kön.

Det folkhälsopolitiska programmet i Vännäs kommun gäller till år 2030 men kan vid behov revideras.

1. Det tidiga livets villkor

Ojämlighet i livsvillkor och möjligheter mellan olika familjer gör att barn har olika förutsättningar att utvecklas under det tidiga livet. För att åstadkomma en god och jämlik hälsa är det viktigt att skapa, stötta och stärka en god start i livet och jämlika uppväxtvillkor. Detta så att alla barn får grundläggande förutsättningar att utifrån sina villkor utveckla kognitiva, emotionella, sociala och fysiska förmågor.

Målbild för Vännäs kommun

Levnadsvillkor för barn och unga vara trygga och goda. Barnperspektivet ska genomsyra all kommunal verksamhet i syfte att stärka barnets rättigheter. Ett gott stöd ska erbjudas till föräldrar under barnets hela uppväxt. Kommunen ska aktivt arbeta för:

- En trygg och drogfri uppväxtmiljö
- En utvecklande och god förskolemiljö
- En fungerande samverkan i syfte att tidigt och brett stödja barnet och/eller familjen vid behov

Koppling till Agenda 2030

2. Kunskaper, kompetenser och utbildning

Kompetenser och kunskaper utvecklas genom olika former av lärande under livets olika skeden och utbildningsnivå har ett starkt samband med människors förutsättningar för en god hälsa. Kunskap leder till trygghet och känslan av att själv kunna påverka sin situation. För att åstadkomma en god och jämlik hälsa är det således viktigt att alla får möjlighet att utveckla sina kompetenser och kunskaper.

Målbild för Vännäs kommun

Barn, unga och vuxna ska ges möjlighet till utbildning, vidareutbildning och utveckling som främjar individens lärande i en trygg miljö. Elevhälsan utgör en viktig del i skolans samlade arbete för elevers välbefinnande, utveckling och lärande. Kommunen ska aktivt arbeta för:

- Genom tidig identifiering och insats skapa förutsättningar för samtliga barn och unga att klara skolan
- En god lärandemiljö med behöriga lärare
- Ett inkluderande utbildningssystem
- Att erbjuda meningsfulla aktiviteter som främjar ungdomars motivation till utbildning

Koppling till Agenda 2030

3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö

Sysselsättning ger social samvaro, en känsla av att vara behövd och möjlighet till egen försörjning - delar som samtliga är viktiga för hälsan. Ett gott arbetsliv förutsätter en arbetsmiljö som är både fysiskt och psykosocialt hållbar.

Målbild för Vännäs kommun

Anställningsbarheten bland medborgarna i kommunen ska öka i syfte att fler ska ha en sysselsättning. Medborgare ska kunna arbeta hela sitt yrkesverksamma liv utan att drabbas av fysisk eller psykisk ohälsa. Kommunen ska aktivt arbeta för att:

- Alla medborgare ska ha sysselsättning
- Samverka inom kommunen, med näringslivet och med andra aktörer i syfte att möjliggöra praktikplatser och arbetsmarknadsanställningar etc. för personer som står långt från arbetsmarknaden
- Som arbetsgivare bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete för en god fysisk, organisatorisk och psykosocial arbetsmiljö

Koppling till Agenda 2030

4. Inkomster och försörjningsmöjligheter

Ekonomisk trygghet är viktigt för hälsan. För att åstadkomma en god och jämlik hälsa är det viktigt att stärka människors egna möjligheter till arbete, särskilt för grupper som annars har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Ingen eller låg inkomst är förknippat med en rad sociala förhållanden som gör individen mer sårbar och utsatt för hälsorisker. Därför behövs också stöd till människor när deras egna ekonomiska resurser inte räcker till.

Målbild för Vännäs kommun

Alla medborgare ska ha förutsättningar att leva ett självständigt liv med jämlika levnadsvillkor och ekonomisk trygghet. Kommunen ska aktivt arbeta för att:

- Alla som kan arbeta ska arbeta oavsett grad av arbetsförmåga
- Stärka medborgarnas anställningsbarhet
- Minska långvarig ekonomisk utsatthet

Koppling till Agenda 2030

5. Boende och närmiljö

Tillgång till en god och ekonomiskt överkomlig bostad i ett tryggt område som ger förutsättningar för social gemenskap bidrar till tillit och en god och jämlik hälsa. En välfungerande samhällsplanering kan tex motverka trafikbuller, segregation, och exponering för skaliga miljöfaktorer medan det kan bidra till god luftkvalitet och fysisk aktivitet i vardagen. När samhällsplaneringen utgår från att skapa jämlika förutsättningar i hela kommunen bidrar det till att minska hälsoklyftorna.

Målbild för Vännäs kommun

Alla medborgares boende- och närmiljö ska vara trygg och ge förutsättningar för en god folkhälsa. Kommunen ska aktivt arbeta för att:

- Planera för ett varierat bostadsbyggande som erbjuder flera typer av bostäder så att alla som vill ha en bostad ska ges möjlighet till det
- Planera för en trygg, jämlik och hälsofrämjande närmiljö vid om- och nybyggnad av bostadsområden
- Samverka för att förebygga brottslighet och främja trygghet

Koppling till Agenda 2030

6. Levnadsvanor

Hälsosamma levnadsvanor främjar en god hälsa. För att åstadkomma en god och jämlik hälsa är det viktigt att stärka människors handlingsutrymme och möjligheter till hälsosamma levnadsvanor. För att bidra till en god och jämlik hälsa behöver insatser inom området levnadsvanor vara både främjande och förebyggande.

Målbild för Vännäs kommun

Det ska finnas förutsättningar för hälsosamma levnadsvanor. Kommunen ska aktivt arbeta för att:

- Öka vuxnas förståelse för levnadsvanornas effekter på hälsan hos såväl den vuxna som barn i den vuxnas omgivning
- Minska användningen av alkohol, narkotika, doping och tobak.
- Samverka med näringsliv, föreningsliv och civilsamhället för att stimulera initiativ till fler aktivitetstillfällen i kommunen.
- Erbjuder hög tillgänglighet till grönområden, fritidsområden och andra områden som stimulerar fysisk aktivitet året runt
- Erbjuder hälsosam mat i kommunens verksamheter

Koppling till Agenda 2030

7. Kontroll, inflytande och delaktighet

Det finns tydliga socioekonomiska skillnader i grad av kontroll, inflytande och delaktighet i Sverige. För att åstadkomma en god och jämlik hälsa är det viktigt att främja alla individers möjligheter till kontroll, inflytande och delaktighet i samhället. Det innebär bland annat att skydda de mänskliga rättigheterna, främja tillit mellan människor, motverka diskriminering samt arbeta för frihet från hot och våld.

Målbild för Vännäs kommun

Alla människors lika värde genomsyra kommunen. Samtliga medborgare ska känna delaktighet och ges möjlighet till inflytande i samhället. Vidare ska alla människor vara fri från diskriminering, hot och våld. Kommunen ska aktivt arbeta för att:

- Stödja varje barn att utveckla sin förmåga att förstå sina rättigheter
- Barn och vuxna ska ges information om, och möjlighet till, delaktighet och inflytande i kommunens utveckling
- I samverkan med polisen förebygga mäns våld mot kvinnor
- Öka ungdomars kunskap om, och delaktighet i, demokratiarbetet

Koppling till Agenda 2030

8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

För att åstadkomma en god och jämlik hälsa är det viktigt att stöd-, vård- och omsorgsinsatser är förebyggande och hälsofrämjande och att behandling utgår från individens behov och möjligheter.

Målbild för Vännäs kommun

Medborgarna ska erbjudas en trygg och säker livsmiljö med omsorg i livets alla skeden. Förebyggande arbete har en central betydelse och det förebyggande hälsofrämjande arbetet ska utvecklas utifrån viktiga principer i omställningen till nära vård. Kommunen ska aktivt arbeta för att:

- Styra och organisera verksamheten i syfte att ge förutsättningar för en jämlik vård enligt överenskommelsen för omställningen till Nära Vårds framtidsbild tagen av länets kommuner och Region Västerbotten.
- Främja psykisk hälsa bland kommunens medborgare

Koppling till Agenda 2030

